

Mustafa Kemal'in isteğiyle 1934 yılında müze haline getirilen Ayasofya'yı bir yıl içinde 1 milyon 53 bin kişi ziyaret etti.

Küllerinden doğan dev

Ayasofya, 916 yıl boyunca kilise, 481 yıl cami oldu. 1934'ten beri de müze olarak yaşıyor.

Yapım yılı hakkında farklı görüşler var. Bizans tarihçileri Theophanes, Nikephoros, gramerci Leon; Ayasofya'nın İmparator I. Konstantinos (324-337) zamanında yapıldığını ileri sürüyor. İmparator II. Theodosius, kül olan Ayasofya'yı ikinci kez yaptırdı ve 415'te ibadete açtı.

Ancak yapı, 532'de Nika ihtilali sırasında yine yandı. İmparator Justinianus bugünkü Ayasofya'yı, ünlü mimarlar Mileto'slu İsidoros ve Tralles'li Anthemios'a yaptırdı. Anadolu'nun antik kentlerinden sütunlar, mermerler ve renkli taşlar inşaat için İstanbul'a getirildi. Yapımına 532'de başlanan bina, beş yıl sonra 537'de tamamlandı.

Ayasofya, Osmanlı döneminde birçok kez onarıldı. Mihrabın çevresi, çini ve yazı sanatının en güzel örneklerini içeriyor.

İnternette yarışıyor!

UNESCO'nun 'Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Ayasofya, 'Dünyanın Yedi Harikası'nın yeniden seçilmesi için internette yapılan oylamada da yer alıyor. 6 milyon kez tıklanan sitede, Ayasofya yaklaşık 1 milyon kez tıklandı. Müzenin gerçek ziyaretçi sayısı ise (Nisan 2001-2002) arasında 1 milyon 51 bin.

Bu arada Kültür Bakanlığı'nın yeni uygulamasıyla ziyaret saatlerinin uzatıldığını belirtelim. Turizm sezonu boyunca Ayasofya dahil 10 müze haftanın 10 günü 09.00-19.00 saatleri arasında açık olacak. Ziyaret ücreti tuzlu: 15 milyon lira. Ama öğrenciler, 65 yaş üzerindeki, arkeologlar ve sanat tarihçileri müzeyi herhangi bir ücret ödemedi gezabiliyor.

Gezemesek de göremesek de destek vereceğiz diyenlere 'Yeni Yedi Harika' oylamasının 2002 sonuna dek sürdüğünü hatırlatalım. Adres şöyle: 'www.new7wonders.org'. (Ayasofya Müzesi: (0212) 522 17 50)

Ayasofya Müzesi'ni haftanın yedi günü gezmek mümkün.

İçinde bir 'kent' saklı

14 asırlık Ayasofya'da harç, is, boya ve zaman katmanları arasında kaybolan eserler bir fotoğraf sergisi ve özel aydınlatma sistemi sayesinde yeniden gün ışığına kavuştu

EVİRİM ALTUĞ

İSTANBUL - Bütün binaların iyi kötü bir hikâyesi, duvarları arasında gizlediği sırlar var. Ama iki imparatorluğun (Bizans ve Osmanlı) yükselip düşüşünü gören 1400 yıllık Ayasofya'nın bağında gizledikleri kadar değil...

Mimar Ahmet Ertuğ, "Ayasofya tabii ki olağanüstü bir bina. Fakat bugüne kadar insanlar hep bir turist grubu halinde içeri giriyor, kubbeye bakıyor ve başları dönmüş bir şekilde dışarı çıkıyorlardı. Oysa yapının içerisinde neredeyse İtalya'nın ünlü Ravenna'sı gibi bir kent saklı. Bunun içinde meydanlar var, sokaklar var, olağanüstü detaylar var. Biz biraz da bu detayları ortaya çıkarmak için bu sergiyi hazırladık" diyor.

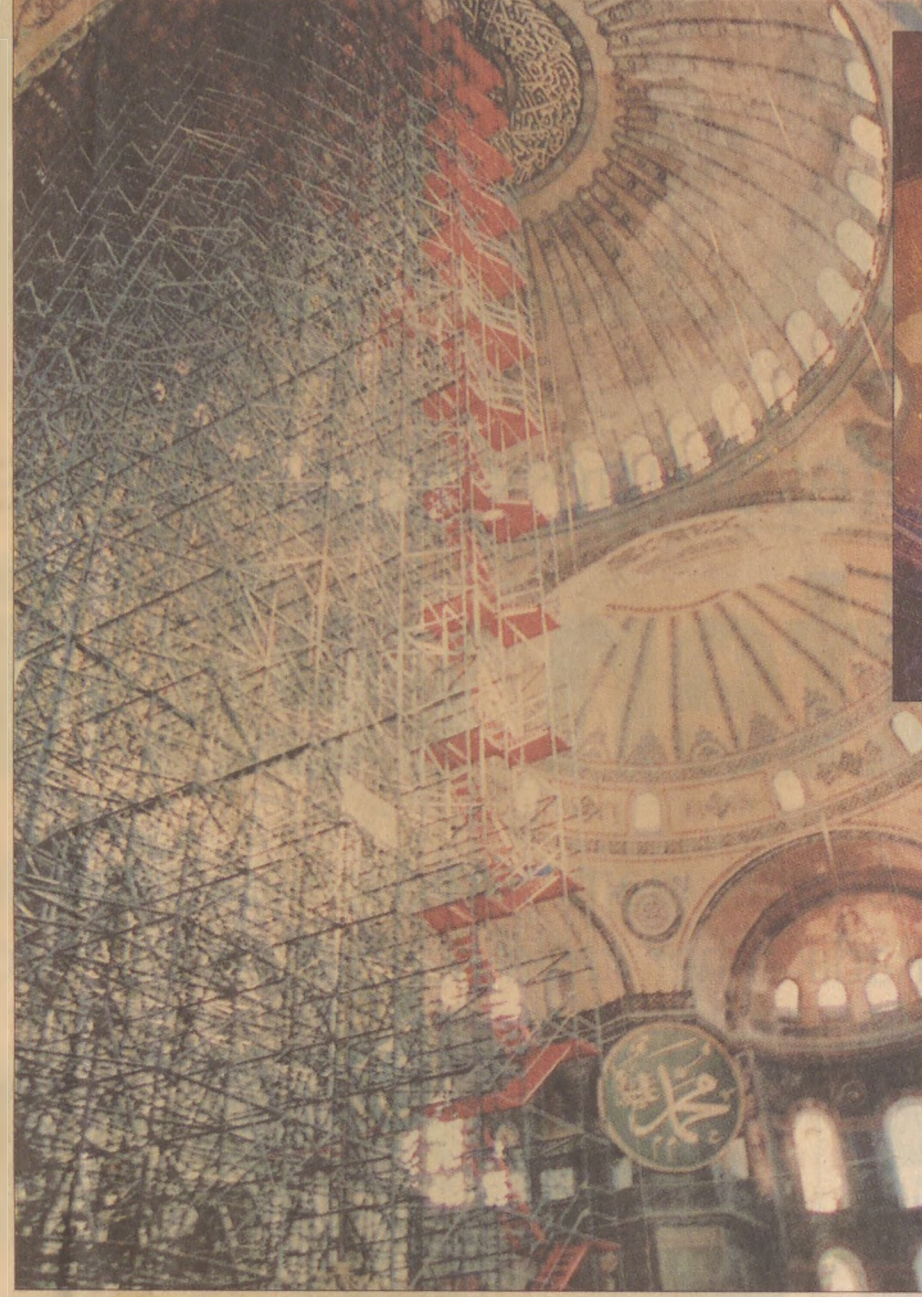
Asıllar ve suretler

Geçen hafta açılan serginin adı, 'Ayasofya: İmparatorluklar İçin Bir Vizyon'. Sergi dev binanın içinde, kimi bir kubbe, kimi bir sütunun tepesinde ya da pencerelerde gizlenmiş çok çeşitli zaman dilimlerine ait mozaik ve ikonaların fotoğraflarından oluşuyor. Kandil ışığı kuvvetindeki aydınlatmalar bu ikona ve mozaiklerin asıllarının bulunduğu yerleri de aydınlatıyor. Ama arayıp bulmak ziyaretçiye kalmış.

Sergi, ikinci kat galerilerinde yapılan restorasyonun tamamlanması onuruna açıldı. Restorasyon Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü'nün (DÖSİMM) denetiminde, Ertuğ & Kocabiyik Yayınları ve Borusan Holding'in katkılarıyla yapıldı. Total Aydınlatma ise Ayasofya'ya çağdaş bir aydınlatma ortamı kazandırdı.

Çeşitli ülke ve dinlerden temsilcilerin de aralarında bulunduğu 2 binin üzerinde davetlinin yanı sıra çok sayıda mimar, akademisyen ve sanatçının katıldığı açılış töreninde, Kültür Bakanı İstemihan Talay'da hazır bulundu.

İstanbul Oda Korosu ve Aziz Mahmud Hüdayi Topluluğu'nun bir araya getirilmesiyle oluşturulan 'Ayasofya Korosu', Helen, Roma, Bizans, Orto-

1993 yılından beri restore edilen Ayasofya'daki dev iskele, tavan mozaiklerinin onarımı bittiğinde, yani en erken 2006 yılında kaldırılacak.

doks, Osmanlı ve Klasik Batı müziği kültürlerinden eserler seslendirdi.

Restorasyon 1993'te başladı

Ayasofya Müzesi'nin onarım ve restorasyonu 1993 yılında, Kültür Bakanlığı

Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan danışma kurulu tarafından başlatıldı. Şu ana kadar 6.5 trilyon liraya mal olan restorasyonun kubbe mozaiklerini içeren bölümü için önümüzdeki üç dört yıl içinde kul-

lanılmak üzere 2 trilyon lira ayrıldı.

Bu kapsamda açılan galeri bölümünün yeni düzenlemesi, yüksek mimar ve profesyonel fotoğraf sanatçısı Ahmet Ertuğ'un küratörlüğünde yapıldı.

Tepeden tırnağa temizlik

Tarihi galeri katında, mermer yüzeylerin üzerinde zamanla birikmiş olan kir ve isler, kâğıt hamuru kullanılarak bilimsel yöntemlerle temizlendi.

Dokuz ay süren temizleme çalışmalarını İTÜ Mimarlık Fakültesi ve Mimarlık Bölümü Restorasyon Anabilim Dalı öğrencileri gerçekleştirdi.

Mermer pencerelerdeki kırılmış ve çatlamış telli camlar sökülerek galerinin aydınlık kalması için kumlu cam kullanıldı. Üzeri sıvalı veya badanalı olan duvarlardaki mermer taklidi yüzeyler, kuzey ve güney bölümü, kubbe ve tonozlardaki süslemelerdeki bozulmalar onarıldı. Tavanla duvar birleşiminde yer alan alçı kornişler yenilendi. Mermer döşemedeki çatlaklar giderildi. Pencere altlarındaki ahşap doğramalar ıslah edildi. Yeniden aydınlatılan yapının kubbe mozaikleri 2006'ya dek bitecek.

300 yıl sonra Ayasofya kandillerle aydınlandı

Kültür Bakanı Talay (sağda) ve serginin küratörü mimar Ahmet Ertuğ açılışta.

'Ayasofya: İmparatorluklar İçin Bir Vizyon' sergisini ve aynı adlı kitabı hazırlayan mimar Ahmet Ertuğ, sergiyi şöyle anlattı:

"Antik bir yapı içinde tarihe saygılı kalarak çok modern ve etkili faaliyetler yapmak mümkün. Sergideki fotoğraflar, 20'ye 25 kamerayla, klasik fotoğraf tekniği ve özel aydınlatma yoluyla çekildi, benim için özel olarak üretilmiş suluboya kâğıtlar üzerine baskı yapıldı. Sergiyi gezenlere, gözleriyle göremeyecekleri detayları teknolojinin imkânlarını se-

ferber ederek, bazen geçeceğinden daha büyük bir ölçekte gösterdik. Şeffaf pencerelerle yapıyı serginin içine çekmeyi denedik.

Esas heyecanımız, İstanbullulara bu yapıyı tekrar kazandırmanın ve onun tekrar sahiplenildiğini görmek oldu. Fark edilmeyen bir mozaik panosu, sergideki fotoğraflarla ciddi bir refleks yaratıyor ve bu bir heyecan getiriyor.

Biz restorasyon adına yapıya ruh katılması ve aydınlatma adına katkıda bulduk. Aydınlatmayla geçmişin kandil ışığı efek-

tini yaratmaya çalıştık. Zaten sergi gecesi aydınlatmanın yanı sıra gerçek kandiller de yakıldı. Ayasofya'da Ayasofya korusundan özel sesler dinlemek, 300 yıl sonra bu kandilleri yeniden yakmak ve özel geceler düzenlemek gerek.

Sergideki fotoğrafların yer aldığı ve metnini Bizans tarihçisi Cyril Mango'nun yazdığı kitap da, bu heyecanlandırma kampanyasının parçası. Ayasofya, modern Türkiye'nin simgesi. Bu binaya ne kadar bakarsak, medeni seviyemizi de o ölçüde gösteririz."